

Sylvia Plath, directa a la vena

Sylvia Plath
Sóc vertical. Obra poètica 1960-1963
Proa, Barcelona, 2006
410 pàgs.

Indubtablement, l'any 2006 és l'any de les grans traduccions poètiques al català. Com qui no vol la cosa, és a dir, amb poc soroll, han aparegut tries molt substancioses i en excel·lents versions de dos referents indispensables de la lírica del segle XX: *Travessant fronteres*, de Czeslaw Milosz, traduït per Xavier Farré, i ara mateix *Sóc vertical. Obra poètica 1960-1963*, de Sylvia Plath traduït per Montserrat Abelló.

En el cas de Milosz és la primera vegada que els seus versos apareixen en català, tot i que va rebre el premi Nobel de Literatura l'any 1980, fa exactament 26 anys! Pel fet que la literatura catalana s'havia de posar al dia, el poeta, professor i traductor Xavier Farré va optar per oferir-nos una nodrida mostra panoràmica de la producció del gran poeta polonès que aplega obra escrita entre 1945 i 2000.

En canvi, la veterana poeta i traductora Montserrat Abelló s'ha decidit per una opció més agosarada, més focalitzada. Ha fet una tria especialitzada d'una època molt determinada en la vida creativa de Sylvia Plath, l'època que representa els darrers tres anys de la seva vida, els anys entre 1960 i 1963, els més fèrtils i productius. Això vol dir que Montserrat Abelló ha apostat fort pels 102 poemes madurs de Sylvia Plath que corresponen a les seccions 5, 6, 7 i 8 de la canònica edició dels *Collected poems* (1981) que aplega els llibres que coneixem sota els títols d'*Ariel* (1965), *Travessant l'aigua* (1971) i *Arbres d'hivern* (1971). Això també vol dir que Abelló ha desestimat els altres 122 poemes que corresponen als anys 1956-1958 i l'obra de primera joventut.

Pel meu gust personal ha estat una equivocació no incloure cap mostra de *The Colossus* (1960) el seu únic poe-

mari publicat en vida. Durant anys, el llibre va ser considerat una obra menor dins el cànon Plath, però ara mateix als Estats Units i a la Gran Bretanya el llibre està experimentant un procés de reivindicació per part de la crítica.

Sigui com sigui, *Sóc vertical. Obra poètica 1960-1963* és un autèntic *tour de force* de la traductora Montserrat Abelló. Un *tour de force* que culmina un esforç sostingut al llarg de gairebé un quart de segle per versionar la Plath al català. En aquest sentit, hem de recordar que les primeres traduccions de Plath que va fer Abelló daten del 1983!

A més, *Sóc vertical. Obra poètica 1960-1963* ens arriba amb la garantia de plena actualitat literària, des d'un punt de vista textual i des d'un punt de vista de la recepció crítica de l'obra de Sylvia Plath. A nivell textual, Montserrat Abelló ha seguit les darreres novetats del món anglosaxó i ha restituit el text original del llibre *Ariel* segons la voluntat de Plath. Plath va deixar el manuscrit a punt per publicar però el seu marmessor, Ted Hughes, va manipular el text per fer-lo més «sustainable»! L'any 2004 es va publicar una versió «restaurada» de l'original segons Plath i aquesta ha estat la lliçó que ha seguit la nostra traductora.

Per una altra banda, aquesta extraordinària edició de Plath en català ens arriba just en el moment que l'autora finalment està assolint la categoria de clàssica moderna indiscutible. Durant molts anys, Sylvia Plath havia estat un domini reservat gairebé exclusivament per les dones, però fa ben bé una dècada que les coses han canviat del tot.

Ara podem accedir directament a l'obra de Plath, una obra que va directament a la vena. Ara podem comprovar la força indòmita de la veritat de Sylvia Plath, deixant de banda les excuses de mal pagador dels crítics i lectors que han volgut rebaixar la càrrega d'alt voltatge dels versos de l'autora a base de fer veure que era dèbil o presonera o fol·la.

Sóc vertical. Obra poètica 1960-1963 és una gran contribució al patrimoni literari del país i un antídoto creatiu contra el neocarnerianisme sentimental o l'avantguardisme tebi.

D. Sam Abrams

La cuina del narrador

Joan Pons
Barba-rossa
RBA/La Magrana, Barcelona, 2006
181 pàgs.

Ara que a pobles, viles i ciutats proliferen, com els bolets en una tardor propícia, tota mena de tallers de lletres, d'arts literàries, d'humanitats i d'escriptura (alhora que els estudis ens revelen que cada generació s'expressa per escrit pitjor que l'anterior), el nou llibre d'aquest autor menorquí podria ser utilitzat perfectament per mostrar als alumnes àvids de conèixer els trencacolls de la tècnica narrativa com cal escriure una novel·la que *funcioni*.

I és que Joan Pons (Ferrerries, 1960), ha fet a *Barba-rossa* com el cuiner expert que sap triar amb cura els ingredients per dur a terme una recepta saborosa, després els combina en les proporcions justes i els concedeix els minuts de cocció necessaris, ni un de més ni un de menys. L'autor, en efecte, posa en joc, en l'elaboració d'aquest llibre, tot un ventall d'elements que, sàviament administrats, produeixen l'efecte desitjat.

Quins són aquests elements? En primer lloc, els escenaris: boscos idíl·lics on reflen tota mena d'ocells, naus menades per llops de mar cavalcant les onades embravides, la biblioteca d'un monestir a la llum oscil·lant de les espelmes, palaus bizantins de luxe bigarrat i mercats flairosos d'espècies, «amb botí de la mar, amb present de la terra», que deia Josep Carner. Movent-se per aquests escenaris, van apareixent els personatges: un caçador furtiu d'ocells, el vigilant d'una torre de guaita, un pirata ferotge però amb un cert sentit de l'honor, una esclava adolescent de bellesa exòtica, un vell mercader musulmà... I, per descomptat, l'ordit de la trama: un jove net proscrit, encisat pel cant i el plo-matge dels ocells, s'enfronta ardid-